

Ár 2013, föstudaginn 15. febrúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 116/2012 (endurupptaka 2/2009):**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefnd upphaflega 19. janúar 2009. Úrskurður var kveðinn upp 6. mars 2009 og var öllum kröfum sóknaraðila þá hafnað.

Sóknaraðili sendi inn kvörtun að nýju. Málið barst úrskurðarnefndinni 27. júní 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 26. júní 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 29. júní 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 31. júlí 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 8. ágúst 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 11. ágúst 2012.

Í ljós kom að um var að ræða endurupptökubeiðni á máli úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 2/2009. Þann 10. október 2012 sendi nefndin sóknaraðila bréf og óskaði eftir því að sóknaraðili rökstyddi sérstaklega á hvaða ófullnægjandi eða röngum upplýsingum um málsatvik sóknaraðili teldi að fyrri úrskurður hefði byggst. Athugasemdir sóknaraðila bárust 27. nóvember 2012. Var bréfið sent varnaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 9. janúar 2013. Athugasemdir varnaraðila bárust þann 25. janúar 2013.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 18. desember 2012 og 15. febrúar 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 1. nóvember 2005 var skuldabréf nr. X, nú X, að fjárhæð kr. 1.640.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu.

Fyrir liggur skjal með yfirskriftinni „upplýsingar miðast við lántökuna, október 2005“, sem virðist vera mat á greiðslugetu. Ekki kemur fram greiðslumat hvers er listað upp í skjalinu. Fram kemur að tekjur hafi verið samtals kr. 247.958. Skuldbindingar hafi verið samtals kr. 193.429 og framfærslukostnaður kr. 35.607. Tekjuafgangur var kr. 18.922.

Með bréfi til varnaraðila, dagsettu 23. janúar 2008, krafðist sóknaraðili þess að sjálfskuldarábyrgð hans á skuldabréfinu yrði felld niður. Var erindið ítrekað með tölvupóstum sóknaraðila 13. mars 2008 og 16. maí 2008 og bréfi hennar, dagsettu 10. nóvember 2008. Erindinu var hafnað með bréfi varnaraðila, dagsettu 13. nóvember 2008, en því fylgdu gögn sem lágu til grundvallar mati á greiðslugetu nefnds skuldara. Sóknaraðili mótmælti afstöðu varnaraðila með bréfi, dagsettu 28. nóvember 2008.

Sóknaraðili skaut málinu til úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki með kvörtun, dagsettri 16. janúar 2009. Með úrskurði í máli nr. 2/2009, var kröfu sóknaraðila um að sjálfskuldarábyrgð hennar yrði felld úr gildi hafnað.

Þann 23. febrúar 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila þar sem óskað var eftir því að umrædd ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili svaraði með eftirfarandi tölvupósti dagsettu 5. mars 2012. „Við skoðun á lánaskjölum er ljóst að ekki var staðið rétt að upphaflegri lánveitingu, ekki var farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001, ekki var framkvæmt greiðslumat á skuldara og mun bankinn þurfa að fella ábyrgðarskuldbindinguna niður.“

Þann 13. mars 2012 tilkynnti umboðsmaður skuldara sóknaraðila að afstaða varnaraðila væri sú að ábyrgðin teldist ekki gild þar sem greiðslumat hafði ekki verið framkvæmt.

Í apríl 2012 tilkynnti varnaraðili sóknaraðila að dregin væri til baka yfirlýsing um að ábyrgð teldist ógild. Sóknaraðili mótmælti með bréfi, dags. 23. apríl 2012. Funduðu sóknaraðili og varnaraðili í kjölfarið. Þann 18. maí 2012 tilkynnti umboðsmaður viðskiptavina varnaraðila sóknaraðila að komið hefði í ljós við undirbúning endurgreiðslu að fjallað hefði verið um málið hjá úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki og þar hefðu verið fyrir hendi gögn. Starfsmönnum varnaraðila hafi ekki verið kunnugt um þetta þegar þeir hafi fjallað um málið 5. mars 2012. Umboðsmaður viðskiptavina varnaraðila kvaðst ekki getað þvingað fram afstöðu á breytingu á afturköllun ákvörðunar um ógildinguna.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 26. júní 2012.

Þann 8. ágúst 2012 barst sóknaraðila tilkynning til ábyrgðarmanns um vanskil skuldabréfa frá varnaraðila. Vanskil alls voru kr. 36.894 og uppgreiðsluverðmæti skuldabréfsins var kr. 1.501.733.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð hennar á láni nr. X verði felld úr gildi. Einnig krefst hún þess að fá endurgreitt það sem hún hafi greitt vegna umrædds láns, ásamt vöxtum og kostnaði.

Sóknaraðili kveðst hafa óskað eftir því við umboðsmann skuldara að hann myndi kanna gildi ábyrgðar hennar á láninu. Umboðsmanni skuldara hafi borist svar varnaraðila í tölvupósti þann 5. mars 2012 þar sem fram komi eftirfarandi: „Við skoðun á lánaskjölum er ljóst að ekki var staðið rétt að upphaflegri lánveitingu, ekki var farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001, ekki var framkvæmt greiðslumat á skuldara mun bankinn þurfa að fella ábyrgðarskuldbindinguna niður.“ Með bréfi, dags. 13. mars 2012, frá umboðsmanni skuldara komi eftirfarandi fram: „Efni: Niðurstæða varðandi ábyrgðarskuldbindingu. Í kjölfar beiðni þinnar sem barst embættinu þann 23. febrúar sl. um könnun á gildi ábyrgðar, óskaði embætti umboðsmanns skuldara eftir gögnum og afstöðu F til gildis ábyrgðarskuldbindingar nr. X sem þú tókst þér á hendur. Aðalskuldari A. Afstæða F er sú að ábyrgðin telst ekki gild þar sem greiðslumat var ekki framkvæmt (sjá meðfylgjandi gögn).“

Sóknaraðili vísar til þess að síðar hafi henni verið tjáð (ekki formlega eða með bréfi) að varnaraðili drægi ofanskráða niðurstöðu til baka. Vegna þessa kveðst sóknaraðili hafa átt fund með umboðsmanni viðskiptavina hjá varnaraðila þann 25. apríl 2012. Á þeim fundi hafi hún lagt fram gögn málsins, m.a. þau er henni höfðu verið send frá FF varðandi lánveitinguna. Umboðsmaður varnaraðila hafi ekki getað séð á þeim gögnum að greiðslumat hafi verið framkvæmt við veitingu lánsins en hafi ákveðið að skoða málið frekar og tekið afrit af þeim gögnum sem hann hafi talið nauðsynleg. Sóknaraðili hafi fengið svar frá honum í tölvupósti þar sem hann skýri afturköllun á ógildingu ábyrgðarinnar. Ástæðan hafi verið sú að sóknaraðili hafi áður leitað úrlausnar hjá úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Hann hafi hins vegar ráðlagt sóknaraðila að leita aftur til úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Sóknaraðili kveður mál þetta snúast um það hvort framkvæmt hafi verið greiðslumat við lánveitingu umrædds láns samkvæmt gildandi samkomulagi frá 2001. Ítrekar sóknaraðili að ekki hafi verið gert greiðslumat við lánveitinguna, eins og skylt hafi verið samkvæmt samkomulaginu. Í nefndu samkomulagi sé ekki fullnægjandi að gera greiðslumat síðar eða bara einhvern tíma á lánstíma og það fleiri en eitt ólíkt greiðslumat. Ekki verði betur séð en nefndin leggi slík mót til grundvallar úrskurði sínum.

Sóknaraðili vísar til þess að fyrir liggi að varnaraðili hafi staðfest að ekki hafi verið rétt staðið að málum, ekkert greiðslumat hafi verið framkvæmt við lánveitinguna en bankinn geti ekki staðið við þá niðurstöðu sína þar sem úrskurðarnefnd hafi komist að annarri niðurstöðu. Ljóst sé að nefndin hafi komist að rangri niðurstöðu með vísan til niðurstöðu varnaraðila til umboðsmanns skuldara, dags. 5. mars 2012.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Til vara er þess krafist að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili bendir á að af kvörtun sóknaraðila sé ljóst að óskað sé eftir endurupptöku máls nr. 2/2009 hjá úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Samkvæmt 13. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki

taki nefndin ákvörðun um að mál sem úrskurðað hafi verið af nefndinni skuli tekið fyrir aftur ef fram komi nýjar upplýsingar sem séu þess eðlis að hefðu þær legið fyrir við uppkvaðningu úrskurðar hefðu þær getað leitt til annarrar niðurstöðu. Sóknaraðili hafi ekki lagt fram nýjar upplýsingar frá því að úrskurðað hafi verið í eldra máli sóknaraðila hjá úrskurðarnefndinni sem séu þess eðlis að breytt hefðu getað niðurstöðu umrædds máls. Varnaraðili telur sóknaraðila því ekki hafa sýnt fram á að skilyrði ákvæðis 13. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki séu uppfyllt og krefst þess að kvörtuninni verði vísað frá úrskurðarnefndinni.

Varnaraðili bendir á að í bréfi sóknaraðila, dags. 27. nóvember 2012, sé vísað til tölvubréfs varnaraðila til umboðsmanns skuldara, dags. 5. mars 2012, og bréfs umboðsmanns skuldara til sóknaraðila, dags. 13. mars 2012, sem nýrra gagna og upplýsinga sem leiða eigi til þess að endurupptaka beri mál sóknaraðila. Varnaraðili bendir á að í umræddu tölvubréfi hafi ranglega verið talið að greiðslumat vegna lántöku skuldara hefði ekki farið fram. Í framhaldinu hafi bankanum orðið ljóst að fjallað hafi verið um mál sóknaraðila hjá úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki á árinu 2009 og að tiltekin gögn hefðu verið fyrir hendi í því máli, þ.á.m. greiðslumat vegna lántöku skuldara.

Varnaraðili kveður upplýsingar þær sem sóknaraðili vísi til aldrei hefðu leitt til annarrar niðurstöðu hefðu þær legið fyrir við uppkvaðningu úrskurðar í máli nr. 2/2009, enda um rangar upplýsingar að ræða. Tölvubréf það sem sóknaraðili vísi til hafi byggst á röngum upplýsingum og skorti á upplýsingum. Sóknaraðili hafi verið grandsöm um að greiðslumat hafi legið fyrir við lánveitingu til skuldara vegna umþrættis láns og hafi mátt vera ljóst að umrætt tölvubréf byggðist á ófullnægjandi upplýsingum. Umrædd lánveiting hafi farið fram hjá FF 1. nóvember 2005. FF hafi sameinast FFF, sbr. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 22. febrúar 2008. Með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 22. apríl 2010, hafi eignum og skuldum FFF verið ráðstafað til FFFF. Með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 5. mars 2011, hafi varnaraðili tekið yfir réttindi og skyldur FFFF og hafi þar með eignast umrædda kröfu. F hafi lagt fram athugasemdir vegna máls nr. 2/2009 þar sem fram hafi komið að greiðslumat hafi farið fram vegna lántöku skuldara og hafi sóknaraðili undirritað greiðslumatið sama dag um umrætt skuldabréf hafi verið gefið út eða 1. nóvember 2005. Sóknaraðili hafi verið aðili að umræddu úrskurðarmáli og því að fullu kunnugt um að greiðslumat hafi farið fram. Sóknaraðili geti því ekki byggt rétt sinn á umræddu tölvubréfi varnaraðila, enda grandsöm um villu bankans.

Varnaraðili vísar til þess að í bréfi sóknaraðila, dags. 27. nóvember 2012, sé fullyrt að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat vegna lánveitingar til skuldara. Varnaraðili mótmælir framangreindri fullyrðingu sóknaraðila. Ljóst sé að staðið hafi verið rétt að upphaflegri lánveitingu. Í málinu liggja fyrir að greiðslumat hafi verið framkvæmt og hafi niðurstaða þess verið kynnt sóknaraðila sem ritað hafi undir niðurstöðuna 1. nóvember 2005.

Verði ekki fallist á kröfu um frávísun málsins krefst varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Af láns skjölum sé ljóst að staðið hafi verið rétt að upphaflegum lánveitingum. Í málinu liggja fyrir að greiðslumat hafi verið framkvæmt vegna lántöku skuldara. Greiðslumatið hafi verið jákvætt og gefið til kynna fullnægjandi greiðslugetu útgefanda skuldabréfsins. Í málinu liggja jafnframt fyrir að sóknaraðili hafi verið kynnt niðurstaða greiðslumatsins.

Varnaraðili bendir á að í athugasemdum FF, dags. 5. febrúar 2009, vegna máls nr. 2/2009 segi orðrétt: „Eitt af grundvallaratriðum þess þegar greiðslumat er gert er að FE yfirlit viðskiptamanns liggja fyrir til þess að gera sér grein fyrir skuldbindingum viðkomandi. [...] Annar mikilvægur þáttur varðandi greiðslumat er að viðkomandi segi satt og rétt frá öðrum skuldbindingum sem ekki koma fram á því yfirliti. Í tilfalli A var tekið FE-yfirlit (sjá meðfylgjandi skjöl), þar sem fram koma einungis skuldbindingar við Sparisjóðinn. Þar fyrir utan var A með lífeyrissjóðslán sem ekki kom fram á FE yfirlitinu. Þrátt fyrir að greiðslubyrði af umræddu láni sé bætt við, stenst A greiðslumat. Athygli er vakin á skjali „til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“, undirrituðu af M, (fylgiskal 1), en þar kemur skýrt fram að greiðslumat nái einungis til könnunar á fjármálum greiðanda hjá Sparisjóðnum og uppflettingar í opinberri vanskilaskrá. Einnig skal vakin athygli á því að hluti framlagðra gagna frá M tekur til tímabils eftir að greiðslumat er gert, sbr. upplýsingar þar um greiðslubyrði á láni því sem hún skrifar undir, og viðskiptayfirlit. [...] M vísar í það að viðkomandi hafi verið í greiðsluþjónustu hjá sparisjóðnum um langan tíma og sparisjóðnum væri kunnugt um annað lífeyrissjóðslán sem hann væri greiðandi að. A var hættur í eiginlegri greiðsluþjónustu í apríl 2005. Hann leitar til Sparisjóðsins í október 2005 eftir aðstoð við íbúðarkaup. Þá leggur hann fram þau gögn sem til þarf og Sparisjóðurinn tekur á hann FE-yfirlit eins og áður hefur komið fram. Annað lánið sem M vísar í að ekki sé tekið með í greiðslumat, er lán sem A er ekki útgefandi að (útgefandi er C). Hann lagði ekki fram nein gögn þess eðlis að hann væri greiðandi að því láni og taka ætti það með í greiðslumat. Sparisjóðnum var kunnugt um það að hann greiddi af tilteknu láni á meðan hann var í greiðsluþjónustu og eftir því var gengið þegar greiðslumatið var gert að hann skilaði inn öllum upplýsingum um greiðslubyrði sína. Þetta lán var ekki meðal þeirra gagna og því hafði Sparisjóðurinn engar forsendur til að ætla að lánið væri á nokkurn hátt á ábyrgð A. Það er því mat sparisjóðsins eftir að hafa farið í gegnum þau gögn sem fram koma í FE-yfirliti annars vegar og hins vegar framlögð gögn af A hálfu, að hann hafi staðist greiðslumatið á þeim tíma sem matið var gert.“

Varnaraðili ítrekar framangreind sjónarmið við endurupptöku málsins. Þá vísar varnaraðili til niðurstöðu úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki í máli nr. 2/2009, en þar segi m.a. eftirfarandi: „Í málinu liggur fyrir skjal, dagsett 1. nóvember 2005, og undirritað af sóknaraðila, hinum ábyrgðarmanni nefnds skuldabréfs og útgefanda þess. Kemur þar fram að ábyrgðarmenn hafi óskað eftir mati á greiðslugetu skuldara, en slíkt var jafnframt skylt samkvæmt 3. mgr. 3. gr. gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001. Í nefndu skjali greinir að niðurstaða greiðslumats bendi til þess að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar. Hefur greiðslumatið og verið lagt fyrir nefndina. Þá segir ennfremur í margnefndu skjali að varnaraðili taki fram að greiðslumatið taki eingöngu til könnunar á fjármálum greiðanda hjá varnaraðila og uppflettingar í opinberri vanskilaskrá. Hafi varnaraðili ekki aðrar upplýsingar um fjárhagslega stöðu greiðanda og feli jákvæð niðurstaða greiðslumats ekki í sér tryggingu fyrir því að skuldari geti efnt skyldur sínar. [...] Af gögnum málsins verður ekki annað ráðið en að réttilega hafi verið staðið að gerð greiðslumats af hálfu varnaraðila miðað við þær upplýsingar, sem hann hafði undir höndum. Verður varnaraðila ekki um það kennt að fyrir hafi farist einhverja [sic] hluta vegna hjá skuldara bréfsins að gera grein fyrir öllum fjárhagslegum skuldbindingum sínum. Var mat varnaraðila bundið við tiltekin atriði eins og að framan greinir og þess sérstaklega getið að varnaraðili hefði ekki aðrar upplýsingar um fjárhagsstöðu

skuldara. [...] Eins og málið liggur fyrir úrskurðarnefndinni verður ekki hjá því komist að hafna öllum kröfum sóknaraðila á hendur varnaraðila.“

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili að umrædd ábyrgð sóknaraðila á láni A að fjárhæð kr. 1.640.000, útg. 1. nóvember 2005, sé gild. Beri því að hafna kröfu sóknaraðila um niðurfellingu áður nefndrar ábyrgðar.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Mál þetta er endurupptekið mál úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 2/2009. Nefndin féllst á að endurupptaka málið á grundvelli þeirra gagna sem sóknaraðili lagði fram um að varnaraðili kvæðist þurfa að fella ábyrgðarskuldbindinguna niður þar sem ekki var framkvæmt greiðslumat, sbr. samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sbr. tölvupóstur frá varnaraðila til umboðsmanns skuldara, dags. 5. mars 2012. Verður kröfu varnaraðila um frávísun málsins á þeim grundvelli að ekki sé fullnægt skilyrðum 13. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki því hafnað.

Í ljósi þess að endurupptaka málsins byggir á framangreindri yfirlýsingu bankans og sóknaraðili hefur ekki lagt fram gögn er lúta að því þegar sóknaraðili gekkst í ábyrgðina verður ekki fjallað um atvik þegar til ábyrgðarinnar var stofnað, en um þau öll virðist réttilega hafa verið fjallað í úrskurði nefndarinnar árið 2009.

Umboðsmaður skuldara sendi tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila til varnaraðila þann 23. febrúar 2012 þar sem óskað var eftir að ábyrgðaryfirlýsing hennar skv. skuldabréfi nr. X yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili svaraði með eftirfarandi tölvupóst þann 5. mars 2012: „*Við skoðun á lánaskjölum er ljóst að ekki var staðið rétt að upphaflegri lánveitingu, ekki var farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001, ekki var framkvæmt greiðslumat á skuldara og mun bankinn þurfa að fella ábyrgðarskuldbindinguna niður.*“

Það er kjarni þessa máls, hvort þessi yfirlýsing varnaraðila, í ljósi atvika málsins, fól í sér loforð sem honum ber að standa við.

Í því efni verður að líta til þess hve sérstakt það var þegar varnaraðila barst á nýjan leik beiðni um niðurfellingu ábyrgðar, eftir að ágreiningur um gildi hennar hafði verið leiddur til lykta með úrskurði. Virðist varla koma til greina að játa viðskiptavinum fjármálafyrirtækja þann almenna rétt að senda endurtekin erindi um sömu úrlausnarefni, án tilvísana í eldri afgreiðslur, í þeirri von að fallist verði á þau af einhverjum sem ekki þekkir til fyrri málaloka. Þá er sérstaklega til þess að líta í þessu máli, að villa starfsmannsins sem ritaði umrætt loforð, kemur beinlínis fram í loforðinu sjálfu, en það er rangt að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat umrætt sinn, eins og sóknaraðila var kunnugt um.

Verður í ljósi framangreinds að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu varnaraðila, F, um frávísun er hafnað.

Kröfu sóknaraðila, M er hafnað.

Reykjavík, 15. febrúar 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason